

„... mert közös a világunk.”

SEGÉD-KEZEK

Az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakmai-módszertani folyóirata

AZ INTEGRÁCIÓ NAPJA 2019

különszám

A kiadvány a Székesfehérvári Tankerületi Központ
„Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért”
EFOP 3.1.6-16-2017-0034 pályázat támogatásával készült

Szerkesztette *Lugosiné Neumann Márta*
gyógypedagógus

TARTALOM

Dr. Mile Anikó: Gyógypedagógusok felé irányuló társadalmi, intézményi és intraperszonális elvárások

Hargitai Enikő: Együttnevelés? Különnevelés?

- A döntés felelőssége a szakértői bizottságban

Lugosiné Neumann Márta: Utazó gyógypedagógia az integráció szolgálatában

Tőke Viktória: Egy különleges hivatás hétköznapijai

- Egy napom utazó gyógypedagógusként

Bódi Istvánné: Fejlesztő feladatok digitalizált linkgyűjteménye

Máté-Tóth Magdolna–Tóth Viktória–Rába Judit Helga:

Az élmény összeköt és szárnyakat ad

Az integráció napja – Képes beszámoló

KÖSZÖNTŐ

Kedves Olvasó! Tisztelt Kollégák!

Ön a székesfehérvári Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény folyóiratát tartja kezében, amely a Székesfehérvári Tankerületi Központ „Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért” EFOP 3.1.6-16-2017-0034 pályázat támogatásával készült. A kiadvány „Az integráció napja 2019” címet viseli.

Az integráció fogalma a Magyar értelmező kéziszótár definíciója szerint a különálló részeknek valamely nagyobb egészbe, egységbe való beilleszkedését, beolvadását jelenti. Az integráció a nevelésben és a pedagógiában a fogyatékkal élő, akadályozott és az ép egyének közös élet- és tanulási térben végbemenő együttnevelését, oktatását és képzését jelenti, ezáltal minden résztvevőnek optimális fejlődési lehetőséget biztosít. Az integrált nevelés a köznevelésben az esélyteremtés, az esélyegyenlőtlenségek csökkentésének eszközeként értelmezhető. Az integráció a szakértői vélemény figyelembevételével mindenki számára nyitottá teszi a nevelési-oktatási intézményeket a tapasztalható eltérő képességektől függetlenül.

A 2019. április 16-án megrendezésre került programmal és a jelen kiadvánnyal az integráció témakörét, szereplőit és eljárásait igyekeznek a szerzők bemutatni, körbejárni és hasznos tudnivalókkal megosztani a kedves olvasókkal.

Amennyiben Ön érintett vagy érdeklődik a téma iránt, bízom benne, hogy talál magának megfelelő cikket a folyóiratban.

Mészárosné Törzsök Zsuzsanna

intézményvezető

GYÓGYPEDAGÓGUSOK FELÉ IRÁNYULÓ TÁRSADALMI, INTÉZMÉNYI ÉS INTRAPERSZONÁLIS ELVÁRÁSOK

Szerző: Dr. Mile Anikó oligofrénpedagógia szakos gyógypedagógiai tanár, okleveles gyógypedagógus, a neveléstudományok doktora

Magyarországon közel negyven éves története van az együttnevelés kutatásának. A kutatási témák széles spektrumon mozognak, az együttnevelés jelenségét több aspektusból vizsgálják. Az első kutatások a hetvenes-nyolcvanas években az együttnevelés megvalósításának pedagógiai kísérletei voltak. Ebben az időszakban még sokan megkérdőjelezték az együttnevelés létjogosultságát, heves szakmai viták folytak országszerte (Csányi, 2000). A kutatási eredmények jelentős hatást gyakoroltak a tudományra és a praxisra egyaránt. Az integrációs kísérletek tapasztalatai beépültek a gyógypedagógus képzésbe, a hallgatók számára egyre inkább elérhetővé váltak az együttneveléssel kapcsolatos elméleti ismeretek. Napjaink kutatásai egyrészt a befogadó társadalom feltételrendszerének vizsgálatára, másrészt az együttnevelés formáira, módszereire, lehetőségeire irányulnak. Egyes vizsgálatok a sajátos nevelési igényű gyermekek, fiatalok jóllétére, közérzetére, társas kapcsolatainak alakulására irányulnak, az integráció szociális, emocionális és teljesítménymotivációs tényezőit tárják fel (Perlusz, 2000; Szekeres, 2011). Összességében elmondható, hogy a

vizsgálatok nagyobb része az együttnevelés témakörét a fogadó/befogadó intézmény, pedagógus, gyermekközösség, szülőközösség oldaláról közelíti meg (Schiffer, 2011; Tamás és Papp, 2015; Marton, 2015), kisebb részük foglalkozik az együttnevelés gyógypedagógiai feltételrendszerével (Kópatakiné, 2004; 2009a; 2009b; Papp, 2004; Papp, Perlusz, Schiffer, Szekeres és Takács, 2012).

Az együttnevelés támogatása során szerzett gyakorlati tapasztalataink azt mutatták, hogy a hagyományos, különnevelésben megvalósuló gyógypedagógiai tevékenységrendszer és szerepek az együttnevelésben nem, vagy csak korlátozottan alkalmazhatóak. Az elsajátított speciális szakértelem és a gyógypedagógiai kompetenciák is bővítésre, továbbfejlesztésre szorulnak. A gyógypedagógiai segítségnyújtás hatékonyságát jelentős mértékben befolyásolja a pedagógussal, szülővel való foglalkozás (tanácsadás, konzultáció stb.) is. E tapasztalatok motiváltak arra, hogy az együttnevelés témakörét a gyógypedagógusok, a gyógypedagógiai intézmény oldaláról vizsgáljuk.

Kutatásunk középpontjában az együttnevelés hazai gyógypedagógiai feltételrendszerének vizsgálata áll. A gyógypedagógia, valamint az együttnevelésben részt vevő gyógypedagógusok felé támasztott társadalmi elvárások feltérképezése, valamint az együttnevelés támasztotta kihívásokra reflektáló rendszerszintű, és a

gyógypedagógiai ellátórendszer szervezeti szintjén megjelenő változások bemutatása mellett kutatásunk fő célja az együttnevelést támogató gyógypedagógusok komplex tevékenységköreinek vizsgálata, a gyógypedagógiai tevékenységgel kapcsolatos társadalmi, intézményi és intraperszonális elvárások összevetése.

B1 kérdés:

Milyen társadalmi elvárások irányulnak a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelését támogató gyógypedagógusok tevékenysége felé a hazai jogszabályok közvetítésével?

Az együttnevelést támogató gyermek/tanuló oktatásában, nevelésében gyógypedagógust érintő, jogszabályok által közvetített társadalmi szintű elvárásokat a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012 (X. 8.) EMMI rendelet elemzésével végeztük. Vizsgálatunk eredményeképpen az elvárások listája két fő kategóriába rendeződött: a gyermekkel/tanulóval való foglalkozás és a

gyermek/tanuló oktatásában, nevelésében részt vevő felnőttel való foglalkozás kategóriájába. A gyermekkel/tanulóval való foglalkozás kategóriáján belül a *diagnosztika, tervezés, szervezés, fejlesztés, ellenőrzés, értékelés* feladatai, kompetenciái jelennek meg társadalmi szintű elvárásként. A felnőttel való foglalkozás kategóriáján belül az *együttműködés, tájékoztatás, tanácsadás, és konzultáció* alkategóriája jelent meg.

Gyermekkel/tanulóval foglalkozás	diagnosztika
	tervezés
	szervezés
	fejlesztés
	ellenőrzés
	értékelés
Gyermek/tanuló nevelésében, oktatásában részt vevő felnőttel való foglalkozás	együttműködés
	tájékoztatás
	tanácsadás
	konzultáció

1. Társadalmi szintű elvárások a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelvei alapján

INTÉZMÉNYI SZINT

C1 kérdés: Hogyan, milyen mértékben illeszkednek a gyógypedagógus tevékenysége felé irányuló intézményi szintű elvárások a jogszabályban foglalt társadalmi szintű elvárásokhoz? Van-e különbség az elvárások között intézménytípusonként?

Hipotézis: Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények és a többségi intézmények munkáltatóként különböző elvárásokat támasztanak az együttnevelést támogató gyógypedagógusok felé.

Intézményi szintű vizsgálódásunk során megállapítottuk, hogy a munkaköri leírások a jogszabálynál tágabb körben és differenciáltabban értelmezik a gyógypedagógusok tevékenységrendszerét, szerepét és kompetenciáit az együttnevelésben. Megállapítást nyert, hogy az intézményi elvárások szintjén a tevékenységek differenciálódása elsősorban a felnőttekkel való foglalkozás területén jellemző. A többségi intézményi és az EGYMI munkaköri leírásokat részmintaként kezelve összehasonlításokat végeztünk.

Vizsgálódásunk eredményeképpen megállapítottuk, hogy az EGYMI intézményi elvárásaiban a felnőttel való foglalkozás, míg a többségi intézmény elvárásaiban a gyermekkel való foglalkozás jelenik meg nagyobb hangsúllyal. Az egyes fő- és alkategóriák is eltérő hangsúllyal jelennek meg az elvárások között. A fentiek alapján igazolódott az a hipotézisünk, miszerint az intézményi elvárások között intézménytípusonként tetten érhetőek különbségek.

C2 kérdés: Felfedezhető-e sajátos mintázatok a munkaköri leírásokban rögzített elvárásrendszerekben?

Számítógépes programmal valamennyi munkaköri leírásról ún. dokumentum portrét készítettünk, és a portrék elemzése során az intézményi elvárásrendszerek sajátos mintázatait fedeztük fel. Vizsgálatunk eredményeképpen vizuálisan is kirajzolódtak

a társadalmi szintű elvárásokhoz illeszkedő, a fejlesztésközpontú, a partnerközpontú, a kevert típusú, differenciált, valamint az adminisztrációközpontú intézményi elvárásrendszerek sajátos mintázatai.

C3 kérdés: *Milyen gyógypedagógus szerepek és kompetenciák körvonalazódnak az intézményi elvárások alapján?*

A munkaköri leírások tartalomelemzésével létrejött kategóriarendszer felhasználásával, a pedagógusszerepekre vonatkozó hazai és nemzetközi irányzatok elméleti alapvetéseire és a korábbi szerepfelosztásokban nevesített szerepek tartalmi elemeire építve az együttnevelést támogató gyógypedagógusok szereprepertoárját kívántuk feltérképezni. Szerepmodellünkben a következő gyógypedagógus szerepek körvonalazódtak: *hivatalnok, tanár, terapeuta, diagnoszta, tanácsadó, koordinátor, oktató (szakember),* valamint a *konzultációs szerep.*

2. *Gyógypedagógus szerepek az együttnevelést segítő gyógypedagógiai tevékenységben*

D1 kérdés: *Van-e különbség az EGYMI és más gyógypedagógiai intézményekben, valamint a többségi intézményekben alkalmazott gyógypedagógusok együttnevelésről, gyógypedagógiai segítségnyújtásról való vélekedésében?*

Hipotézis I. *Az EGYMI és más gyógypedagógiai intézményekben alkalmazott, valamint a többségi intézményekben alkalmazott gyógypedagógusok különbözőképpen vélekednek a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók integrálhatóságáról.*

Hipotézis II. *Az EGYMI és más gyógypedagógiai intézményekben alkalmazott, valamint a többségi intézményekben alkalmazott gyógypedagógusok különbözőképpen vélekednek a gyermekkel, tanulóval való foglalkozás és a felnőttel való foglalkozás fontosságáról.*

Az együttnevelést támogató gyógypedagógusok körében végzett írásbeli kikérdezés eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy az EGYMI és más gyógypedagógiai intézmények, illetve a többségi intézmények által alkalmazott gyógypedagógusok együttnevelésről, együttnevelést támogató gyógypedagógiai tevékenységről való vélekedésében a legtöbb területen számottevő különbség nem jelentkezik. A hipotézisünk azonban, mely szerint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók integrálhatóságáról a két csoport szignifikánsan eltérően vélekedik, beigazolódott. A többségi intézmények gyógypedagógusai inkább egyetértettek azzal az állítással, hogy amennyiben a személyi,

tárgyi feltételek adottak, valamennyi sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló integrálható. Az EGYMI és más gyógypedagógiai intézmény, valamint a többségi intézmény által alkalmazott gyógypedagógusok a gyermekkel való foglalkozás fontosságát hasonlóképpen ítélték meg. A felnőttel való foglalkozás területén azonban szignifikáns különbség mutatkozott a két csoport véleményében: a többségi intézmény által alkalmazott gyógypedagógusok a felnőttel való foglalkozás fontosságát erőteljesebben jelezték az EGYMI gyógypedagógusoknál. Hipotézisünk a két csoport vélekedése közötti különbségről tehát részben igazolódott.

D2 kérdés: Hogyan vélekednek a gyógypedagógusok a szakmai kompetenciák fejlesztésének szükségességéről az együttnevelésben?

A gyógypedagógusok egységesen nagy szakmai kihívásként értelmezik az együttnevelés gyógypedagógiai támogatását.

Egyetértenek azzal az állítással, hogy az együttnevelést támogató gyógypedagógiai tevékenység a szakmai kompetenciák fejlesztését igényli.

D3 kérdés: A gyógypedagógusok véleménye szerint milyen mértékben transferálható a különnevelésben megszerzett gyógypedagógiai szaktudás, tapasztalat egy másfajta pedagógiai környezetre?

Hipotézis: Az együttnevelést támogató gyógypedagógusok véleménye szerint a hagyományos, különnevelésben megszerzett szaktudás, tapasztalat korlátozottan transferálható egy integráló pedagógiai környezetre.

A gyógypedagógusok a különnevelésben megszerzett szaktudás transferálhatóságával kevésbé értenek egyet, ezzel erre vonatkozó feltételezésünket igazoltnak tekinthetjük.

Hozzá kell tennünk azonban, hogy a különnevelésben töltött idő növekedésével a tudás transferálhatóságáról való vélekedések az egyetértés irányába mozdulnak el.

D4 kérdés: Hatással vannak-e a különnevelésben töltött évek a gyógypedagógusok együttnevelésről, együttnevelést támogató gyógypedagógiai tevékenységről való vélekedésére?

Hipotézis I.: A különnevelésben több időt eltöltött gyógypedagógusok inkább érzik a sajátos nevelési igényű gyermek együttnevelésében a legfontosabb szereplőnek magukat.

Hipotézis II.: A különnevelésben több időt eltöltött gyógypedagógusok számára a felnőttekkel való foglalkozás nagyobb szakmai kihívást jelent.

Az együttnevelést támogató együttnevelésében a legfontosabb gyógypedagógusok válaszaik alapján nem szereplőnek magukat – nem igazolódott. vélekednek úgy, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csak tőlük kap A különnevelésben eltöltött idő növekedésével a gyógypedagógusok egyre nagyobb szakmai kihívásként élik meg az együttnevelésben a felnőttekkel való foglalkozást. Erre vonatkozó hipotézisünk tehát igazolódott. Feltételezésünk, miszerint a különnevelésben több időt töltött gyógypedagógusok inkább érzik a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

D5 kérdés: Hogyan vélekednek az együttnevelést támogató gyógypedagógusok az intézmény életében való részvételükről?

A gyógypedagógusok intézményi szükséges mind a fogadó intézmény, mind a folyamatokban való részvételét feltáró gyógypedagógusok részéről. Az kérdéseinkre adott válaszok alapján arra együttnevelést támogató gyógypedagógiai következtethetünk, hogy a speciális tevékenység akkor lesz igazán hatékony, ha szakemberek integrációja a az integráló intézmény, a pedagógiai pedagógusközösségbe, az intézményi környezet megismerésén alapszik, és az folyamatokba még akkor sem teljes, ha intézményi pedagógiai program szerves folyamatosan jelen vannak az intézmény részévé válik. életében. Kölcsönös nyitottság, nyitás

EGYÜTTNEVELÉS? KÜLÖNNEVELÉS?

A döntés felelőssége a szakértői bizottságban

*Szerző: Hargitai Enikő oligofrénpedagógia-logopédia szakos szakvizsgázott
gyógypedagógiai tanár, okleveles nyelv- és beszédfejlesztő tanár főigazgató-helyettes,
bizottságvezető Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat*

Az alábbi írás a Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságának feladatait, tevékenységét mutatja be azzal a szándékkal, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó szakemberek megismerhessék az egyes gyermekek diagnosztikájának, valamint az intézményes nevelésre vonatkozó javaslatok megalkotásának folyamatát. Mivel jelen lapszám témája az együttnevelés/integráció, az ismertetés nem fedi le teljes körűen a Bizottság tevékenységét, inkább a témára koncentrálna törekszik a lényeges információk átadására.

A szakértői bizottságban mindig nagy felelősség nehezedett a szakemberekre mind a diagnózis megalkotása, mind az intézményes nevelésre vonatkozó javaslatétel során. Ez a felelősség tovább növekedett azt követően, hogy a többségi nevelési-oktatási intézményekben jellemzővé vált a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésére, integrációjára való törekvés.

A jogszabályi keretek, valamint a nevelési-oktatási intézmények alapfeladatai egyértelműen meghatározzák a megyei

szakértői bizottságok döntési jogosultságát az együttnevelés-különnevelés tekintetében. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 10. §-a (továbbiakban: Rendelet) értelmében a megyei szakértői bizottság a sajátos nevelési igény megállapítására, vagy kizárására az értelmi fogyatékos, halmozott fogyatékos, autizmus spektrum zavar, vagy egyéb pszichés fejlődési zavar esetén jogosult. A Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) ezeken kívül megállapíthatja vagy kizárhatja a beszédfogyatékos is. Értelemszerűen ezekben az esetekben tesz javaslatot az együttnevelésre vagy különnevelésre, valamint kijelöli azt az intézményt, amelynek el kell látnia a gyermek nevelését-oktatását.

A Bizottságnak az értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékossgal együtt járó halmozott fogyatékos, vagy autizmus spektrum zavar esetén van lehetősége dönteni az együttnevelés-különnevelés kérdésében, mivel Fejér megyében ezekben az esetekben biztosíthatnak különnevelést az intézmények. A döntési folyamat minden esetben nagy körültekintést kíván a szakemberektől, akik arra törekszenek, hogy az összes körülményt

megvizsgálva minden esetben a gyermek érdekeit szem előtt tartva hozzák meg döntésüket. Amennyiben első vizsgálat során felmerül az enyhe értelmi fogyatékoság gyanúja, a gyermeknek folyamatos figyelemmel kísérésben kell részt vennie (Rendelet 21. § (2)-(6). bekezdés), amikor az intézményi környezetben is megfigyeljük őt. A lezáró vizsgálatra ezt követően kerül sor.

Arról, hogy a gyermek számára pedagógiai szükségletei szerint az együttnevelés, vagy különnevelés a leghelyesebb, a Bizottság az első vizsgálat (aktuális állapot feltárására irányuló) alkalmával, a felülvizsgálatok során, vagy folyamatos figyelemmel kísérést követően is javaslatot tehet. Az esetek többségében a vizsgálat előkészítése során már körvonalazódik, hogy a gyermek nevelés-oktatása milyen iskolatípusban lenne a legmegfelelőbb, de gyakran előfordul az is, hogy csak a vizsgálat és a szülői konzultáció során kerülnek feltárásra azok a tényezők, amelyek befolyásolják a döntést. Az alábbiakban bemutatásra kerül a vizsgálati folyamat és a szakértői vizsgálatokhoz kapcsolódó tevékenységek tartalma, amiből jól látható, hogy a szakembereknek milyen körültekintéssel kell meghozniuk a döntést. A leírás nem teljes körű, csak azokat az elemeket tartalmazza, amelyek fontosak a jelen témához kapcsolódóan.

A vizsgálat menete

1. A vizsgálat előkészítése

Ebben a szakaszban **első feladat** a beérkezett kérelem szakmai ellenőrzése. Ennek során elemezzük a kérelemben foglaltakat, valamint (felülvizsgálat esetében) az előző vizsgálatok során feltárt eredményeket. Ezek függvényében kerül meghatározásra a vizsgálat típusa (aktuális állapot feltárására irányuló/felülvizsgálat/soron kívüli

felülvizsgálat), valamint tartalmának (komplex/csak pedagógiai/csak pszichológiai/kiegészítő vizsgálat szükségessége) meghatározása. Szükség esetén a gyermek állapotával kapcsolatos orvosi, pedagógiai dokumentumok bekérése (hiánypótlás jelzése az intézmény, szülő felé).

A következő lépés a vizsgálati beosztás elkészítése, amit meghatároz a Bizottságban dolgozó szakemberek órarendje, valamint végzettsége. Komplex vizsgálat esetén rendelkezésre kell állnia a pszichológus – gyógypedagógus teamnek, kiegészítő vizsgálat esetén szükség szerint gyermekpszichiáternek, logopédusnak, konduktornak, vagy szomatopedagógusnak. A gyermek a vélelmezett problémájának megfelelően kerül beosztásra a rendelkezésre álló teamekhez.

A beosztást követően, a gyermek időpontját megelőző napon a team felkészül a vizsgálatra. A szakemberek elemzik a korábbi vizsgálatokat, a beérkezett kérelem tartalmát, átvizsgálják a pedagógiai véleményt (amennyiben az rendelkezésre áll), átnézik az egyéb dokumentumokat. Ezek tartalmának, valamint a gyermek életkorának, osztályfokának, állapotának stb... függvényében összeállítják a vizsgálati dokumentációt, meghatározzák a vizsgáloeljárást, módszereket, eszközöket.

2. A vizsgálat

A vizsgálat első és utolsó momentumai a szülővel történő konzultáció. Mivel a szakemberek az esetek többségében rendelkeznek előzetes információval a gyermekre vonatkozóan, így felkészülte fogadják a szülőket, akikkel tényfeltáró beszélgetést folytatnak.

A vizsgálat az előkészített eszközökkel történik, de előfordul, hogy a vizsgálati folyamat során rugalmas módosításra van szükség. Ez akkor fordul elő, ha a gyermek magasabb, vagy alacsonyabb szinten teljesít, mint az életkorából, osztályfokából feltételezhető, vagy egyéb olyan körülmény merül fel, ami a választott eszköz, módszer újragondolását teszi szükségessé (pl. a gyermek nehezen érti a verbális utasításokat).

A vizsgálatot követően – amennyiben az teamben történt – a szakemberek konzultálnak egymással, ismertetik tapasztalataikat, megbeszélik a vizsgálati eredményeket, ezután közösen meghatározzák a javaslatukat. Előfordul, hogy a vizsgáló szakemberek a döntésükhöz segítséget igényelnek. Ebben az esetben a bizottságvezetővel, vagy más, nagy tapasztalattal rendelkező kollégával konzultálnak, egyeztetik a döntést. Amennyiben csak pedagógiai vizsgálat történik, a döntés felelőssége még nagyobb terhet ró a szakemberre. Ha ilyen esetben felmerül a különnevelés szükségessége, a konzultáció elkerülhetetlen, és gyakran kiegészítő vizsgálat elvégzésére is sor kerül. Abban az esetben, ha az eredmények következtében a szakembereknek intézményváltásra kell javaslatot tenniük, az Intézményjegyzékben előzetesen tájékoznak a lehetséges befogadó óvodákról, iskolákról.

Ezt követően megtörténik a vizsgálatot lezáró szülőkonzultáció, amely során ismertetik a szülővel a vizsgálati eredményeket és javaslatukat.

A folyamatnak sok esetben ez a legnehezebb szakasza, hiszen a szülők gyakran csak ekkor szembesülnek a probléma súlyával (esetleg gyermekük fogyatékoságával), és ekkor kell meghozniuk olyan döntéseket, amelyek

gyermekük egész későbbi életére hatással lesznek. Ebben a helyzetben a szakemberek is nagy nyomás alá kerülnek. Kommunikációs készségük, toleranciájuk, kudarctűrő képességük legjavát kell felszínre hozniuk.

A diagnózis és a gyermek szükségleteinek ismeretében a szakembereknek el kell dönteniük, hogy a gyermek számára az együttnevelés, vagy a különnevelés keretében történő nevelés-oktatás a legmegfelelőbb. Amennyiben a gyermek fejlődése leginkább különnevelés keretében biztosítható, azt is mérlegelniük kell, hogy mely intézmények vannak a lakóhelytől olyan távolságra, ami utazási szempontból nem ró aránytalan terhet a családra. A szülőkonzultáció során az Intézményjegyzékben szereplő intézmények listájából a szülő választhatja ki a számára legmegfelelőbbet. Ha nem körzetes intézményt választ, a Bizottságnak meg kell győződnie arról, hogy az óvoda, iskola fogadni tudja-e a gyermeket. Az intézmény ezt követően kerülhet kijelölésre.

Sajnos ma még nem állnak rendelkezésre iskolabuszok, amelyekkel a gyermekek biztonsággal utaztathatók a körzetes intézményekbe, így olyan eset is előfordul, amikor többségi intézmény kerül kijelölésre. Ezek többnyire átmeneti megoldások, arra az időre szólnak, amíg a gyermek nem lesz annyira önálló, hogy egyedül is képes legyen az utazásra.

A vizsgálat végső momentumá az előzetes vizsgálati vélemény aláírása. Miután a szülő megismerte a vizsgálati eredményeket, javaslatokat és meghatározásra került a kijelölt intézmény is, aláírásával nyilatkozik arról, hogy egyetért, vagy nem ért egyet a Bizottság döntésével. Arra is lehetősége van, hogy a szakértői vélemény kézhezvételét követően nyilatkozzon. Amennyiben nem ért

egyét a döntéssel, a Bizottság hatósági eljárást kezdeményez az illetékes járási hivatalnál. Ebben az esetben újabb vizsgálat vagy konzultáció történik egy új összetételű vizsgáló team közreműködésével. A hatósági eljárás során meghozott döntés jogerőre emelkedéséig a vizsgálat alapján készült szakértői véleményben foglaltak nem lépnek érvénybe.

Az elkészült szakértői vélemény postázására csak abban az esetben kerülhet sor, ha annak tartalmát a bizottságvezető, vagy az általa megbízott szakember átolvasta, javította.

Összegzés

A Bizottságban dolgozó szakemberek tisztában vannak döntésük jelentőségével és a rájuk háruló felelősséggel. Azt is tudják, hogy a szülők milyen nehéz helyzetben vannak, és mit élnek át abban az időszakban, amikor gyermekük intézményes neveléséről-oktatásáról kell döntést hozniuk. Ez a

Bizottság dolgozói számára nem csak időigényes folyamat, hanem a mentálhigiénés állapotukra is hatással van.

A fentiekből jól látható, hogy a szakértői bizottsági vizsgálat a kérelem beérkezésétől a szakértői vélemény kézbesítéséig igen összetett, sok esetben hosszú folyamat. Maga a vizsgálat 2-4 óra időtartamú, amit a szülőkonzultáció még hosszabbá tehet. Esetenként 5 órát is igénybe vesz egy-egy vizsgálat. Ehhez hozzá kell számítani a felkészülés és a szakértői vélemény megírásának idejét, ami minimum 2 óra, de gyakran ennél több. Bizottságunk egy tanév alatt közel kétezer gyermek vizsgálatát végzi el, egy szakember egy tanév alatt pedig megközelítőleg háromszázat. A feladat tehát nagyon sok, és a felelősség rendkívül nagy.

Ahhoz, hogy a lehető legjobb döntést tudjuk meghozni, nem elegendő a Bizottságban dolgozó kollégák szakértelme. Nagyon fontos számunkra a gyermekkel napi szinten foglalkozó szakemberek egyértelmű, őszinte, a szülő által is ismert véleménye. Csak akkor tudunk korrekt véleményt alkotni, ha a pedagógiai vélemények, vizsgálati kérelmek tényszerűen tartalmazzák a gyermek állapotát, a pedagógusok véleményét, javaslatait.

Bizottságvezetőként bízom abban, hogy azok a segédanyagok, amiket a 2018-2019-es tanév során elkészítettünk és közreadtunk, valamint azok a programok, szakmai konzultációk, amelyekre invitáljuk a sajátos nevelési igényű gyermekeket oktató és nevelő pedagógusokat, intenzívebbé teszik a gyermekek érdekében folytatott közös gondolkodásunkat.

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIA AZ INTEGRÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN

Szerző: **Lugosiné Neumann Márta** oligofrénpedagógia-pszichopedagógia szakos
gyógypedagógus, az Arany János EGYMI utazó gyógypedagógusi
intézményegységének vezetője

A több mint fél évszázada működő, nyolc évfolyamos kiegészítő iskolából régiós szinten egyedülálló gyógypedagógiai centrummá fejlődő **Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény** többcélú intézmény. A szervezeten és szakmailag önálló intézményegységek alapfeladatai: (1) a székhelyintézményben és telephelyein tanulásban akadályozott tanulók alap- és középfokú képzése, autizmussal élő tanulók alap- és középfokú képzése, utazó gyógypedagógusi hálózat működtetése; (2) a tagintézményben és telephelyén autizmussal élő és értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók óvodai nevelése, alap- és középfokú képzése, súlyosan és halmozottan sérültek fejlesztő nevelése, oktatása. Feladat ellátási helyei a város központjában és annak közelében helyezkednek el, jól megközelíthetők. A régiós szinten legmagasabb létszámú, 147 gyógypedagógust foglalkoztató intézményünk minden sérülési területen rendelkezik megfelelő szakemberrel.

Utazó gyógypedagógusi hálózatunk 2005-ben, a többségi intézményekből érkező igényekre reflektálva kezdte meg működését

68 integrált gyermek, tanuló ellátásával, Székesfehérvár területén. Az integráló intézmények számának folyamatos, jelentős növekedése a szervezeti működést is érintő szakmai fejlesztést indított el: 2007-ben Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel bővültünk. Ellátási területünk ekkor Székesfehérvár és kistérsége volt.

Az integráltan nevelt SNI gyermekekre, tanulóira irányuló szolgáltatás mellett jelentős fejlesztés zajlott a pedagógusokat támogató szakmai szolgáltatások terén is. 2005-től „Arany Hétfő - Inklúziót segítő szakmai műhely” keretében interaktív, gyakorlat orientált előadásokkal segítjük a többségi intézmények pedagógusait. „Segéd-Kezek”, papír alapú és digitalizált módszertani folyóiratunk, „Arany Téka – Gyógypedagógiai Módszertani Füzetek” kiadványaink intézményünk szakmai tudásbázisából merítve segíti a befogadó pedagógiát. Gyógypedagógusaink többsége két- vagy több diplomás, az akkreditált tanúsítványok száma magas, a rehabilitáció, a lemorzsolódás kockázatának korai felismerése, az idő előtti iskolaelhagyás megelőzése, differenciális és kooperatív

pedagógiai területén oktatókkal, trénerekkel rendelkezünk.

Utazó gyógypedagógusi hálózatunk történetében nagy előrelépés volt, hogy 2013 szeptemberétől utazó intézményegység kialakításával, a törvényi változásoknak megfelelően fejlesztő tevékenységünket a Székesfehérvári Tankerület integráló intézményeire is kiterjesztettük az óvodától a középiskoláig. A közel hetven intézményben évente fél ezer gyermek és tanuló fejlesztését végezte 60-70 gyógypedagógus.

Az utóbbi évek legnagyobb változása, hogy a középiskolás korosztály túlnyomó többségét kitevő szakképző iskolák sajátos nevelési igényű tanulóinak rehabilitációs ellátása fenntartó váltás miatt már nem a mi feladatunk. Ez jelentős életkori eltolódást okozott az óvodás és általános iskolás korosztály irányába. Utazó gyógypedagógusi feladatokat jelenleg 47 fő lát el intézményünkben, jellemzően középkorú, jelentős szakmai tapasztalatokkal rendelkező kollégák.

Gyógypedagógiai tanári szak	Fő	Gyógypedagógiai tanári szak	Fő
Tanulásban akadályozottak pedagógiája	42	Logopédia	4
Hallássérültek pedagógiája	3	Pszichopedagógia	3
Látássérültek pedagógiája	2	Autizmus spektrum zavar	4
Szomatopedagógia	3	Konduktor	2

1. Az utazó gyógypedagógusok szakmai gyakorlatának, szakképzettségének mutatói

Emellett 10 fő gyógypedagógus megbízási szerződéses munkaviszonyban segíti az igényelt fejlesztések biztosítását.

Kiemelkedő eredmény, hogy évek óta teljes körű az ellátás, megfelelő szervezéssel a tanév során jelentkező igények esetén is el tudjuk látni utazó feladatainkat. Ez segíti utazó gyógypedagógusaink egységes szakmai

protokoll szerinti tevékenységét, hatékony belső továbbképzésekkel történő szakmai minőség biztosítását.

A sajátos nevelési igény típusára vonatkozó adatok évek óta a pszichés fejlődési zavar és a nyelvi fejlődési zavar magas arányát mutatják. Folyamatosan nő az autizmus spektrumzavarral érintettek száma.

Integráló intézmények típusa, száma/ellátott SNI létszám	Település	Fő	Sajátos nevelési igény						
			mozgás fogyatékos	látás fogyatékos	hallás fogyatékos	beszéd fogyatékos	autizmus s. z.	pszichés f. z.	értelmi f.
27 óvoda	székesfehérvári	107	4	1	5	41	9	45	2
121 gyermek	vidéki	13	1	1		7	1	6	-
29 ált. isk.	székesfehérvári	166	11	-	10	33	16	106	-
240 tanuló	vidéki	77	3	2	1	7	5	58	10
5 középiskola/ 12 tanuló	székesfehérvári	12	1	2	1	-	1	6	-
ÖSSZESEN		375	20	6	17	88	32	221	12

2. Az ellátásban részesülő gyermekek, tanulók sajátos nevelési igény, korosztály és területi megoszlás szerint

A feladatellátás szinterei, szakmai kapcsolatrendszere

A 2018/201-es tanévben 9 település óvodáiban, általános és középiskolaiban, összesen 61 intézményben nyújtunk rehabilitációs, rehabilitációs ellátást. A fejlesztett sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók létszáma alapján közvetlenül, óvodai, iskolai csoportokban, osztályokban hozzávetőlegesen 350 főt meghaladó az integráló pedagógusok száma¹.

A Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságával hagyományosan jó a kapcsolatunk. Ma már napi gyakorlat, hogy egy-egy gyermek, tanuló kontrollvizsgálatához a többségi pedagógussal együttműködve pedagógiai véleményt készítünk. Az autizmussal élő gyermekek esetében minden esetben élünk

ezzel a lehetőséggel. Egyre több esetmegbeszélésen veszünk részt, melynek tartalmáról, eredményeiről tájékoztatjuk a gyermeket vizsgáló gyógypedagógust is. Hasonlóan jó a kapcsolat a hallás, látás és mozgásvizsgáló országos szakértői bizottságokkal.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő családokkal szülőkkel való kapcsolattartás segítésére évente két fogadóórát tervezünk, de igény szerint bármikor rendelkezésre állunk, hogy beszámoljunk a fejlesztés irányáról, eredményeiről. Egyelőre korlátozott a lehetőség a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók befogadásában kulcsfontosságú szerepet játszó csoport- és osztálytársak, szülőtársak érzékenyítésére. A teljesítendő tanterv, a továbbtanuláshoz szükséges érdemjegyek elérése, a szülői

¹ A számítás alapja intézményenként: 4 óvodapedagógus, 8 általános iskolai tanító/tanár, 6 középiskolai tanár

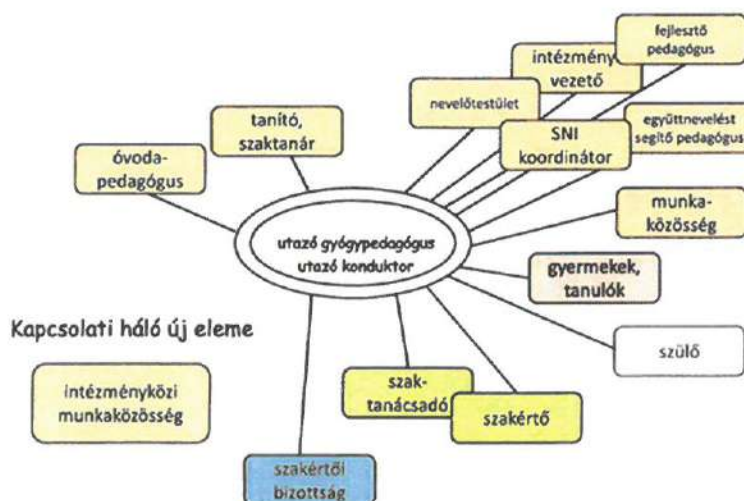
igények miatt a közoktatás teljesítmény orientált, ehhez azonban nem minden esetben képes hozzárendelni a megfelelő ismeretelsajátítás és hatékony kompetencia fejlesztés módszertanát, az interaktív, kooperatív tanulásszervezési formákat. A gyengébben teljesítők, a különleges bánásmódot igénylők nehezen illeszthetők be ebbe a rendszerbe. A tanulási esélyegyenlőséget biztosító, ma még jobbára

gyógypedagógia szemlélet érvényesítése többnyire a rehabilitációs foglalkozásokon valósul meg. Utazó gyógypedagógusaink szakmai tudása és tapasztalata, hatékony fejlesztő munkája, a személyes, kölcsönös bizalomra épülő tanár diák kapcsolat mellett ez is magyarázhatja a rehabilitációs foglalkozásokról való hiányzások alacsony óraszámát.

Kapcsolatrendszer, kommunikáció

Az egyes integráló intézményekkel hagyományosan jó kapcsolatot ápolunk intézményi, intézményegységi szinten és elismert utazó gyógypedagógusaink által. A pályázat megvalósítása során képesnek kell lennünk beljebb lépni, újfajta szakmai kapcsolatokat kialakítani. Ehhez az szükséges, hogy az együttműködés, szemléletformálás, tudásátadás, az adaptáció folyamatának segítése szabályozott legyen. Az utóbbi években megvalósult sikeres

programok tapasztalatai alapján a fogadó intézményekben is képesek vagyunk munkaközösségeknek, egy osztályban tanítóknak, akár egész nevelőtestületeknek segítséget nyújtani abban, hogy a többségi pedagógusok saját szaktudása gyarapodjon, képes legyen megadni azt a többléttámogatást, ami sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók iskolai eredményességét, továbbtanulási lehetőségeit, sikeres pályaválasztását biztosítja.

3. Az utazó gyógypedagógus, utazó konduktor kapcsolati hálója

A minőségi gyógypedagógiai szolgáltatás célkitűzései

Társadalmi szintű szemlélet és attitűd csak ott alakulhat, fejlődhet megfelelően, ahol a társadalom intézményrendszere, elsősorban az oktatás inkluzív, befogadó, napi gyakorlatot átható módon működik, egyenlő hozzáférést és esélyt biztosít mindenki számára. Szükséges, hogy az integráció térhódításával felértékelődő gyógypedagógiai tudás, elsősorban az utazó gyógypedagógusok közvetítésével a rehabilitációs fejlesztéseken alapuló, de szakmai szolgáltatásaiban azon messze túlmutató, az integráló intézmények teljes belső világát, szemléletét, szakmai-módszertani tudását alakítani képes együttműködést nyújtson. Mindezt kezdeményező módon, az integráció fejlesztendő területeinek ismeretében kell megterveznünk, szerveznünk és átadhatóvá tennünk. Az ehhez szükséges innovatív gondolkodás, szakmai fejlesztések megvalósítása egyben saját fejlődésünk, előrelépésünk, hatékonyságunk záloga is. Ezt célozza a „Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért”² pályázatunk megvalósítása is.

A 2018-2021 közötti időszakra tervezett projekt szakmai elképzeléseit széles körű együttműködéssel szeretnénk megvalósítani az integráló és szegregált intézmények, pedagógusok szülők, egyéb szakemberek, társadalmi és civil szereplők bevonásával. Az utazó gyógypedagógusi hálózat szakmai fejlesztése, az átadható módszertani kultúra bővítése, a befogadó pedagógusokkal, szülőkkel, társadalmi szereplőkkel kialakított támogató együttműködés, a pályázati támogatásból beszerzett sérülés specifikus eszközök biztosítása, képzéseken való részvétel olyan minőségi szolgáltatást tesz lehetővé, amely hatékonyan segíti az intézmények integrációra való alkalmasságát, felkészültségét, befogadó szemléletét és gyakorlatát. A tervezett fejlesztések, együttműködés hatására várhatóan javulnak a sajátos nevelési igényű tanulók iskoláztatási esélyei, sikeres részvételük, esélyegyenlőségüket az oktatási folyamatban, a megfelelő végzettség megszerzésével biztosítva a munkaerő piaci és társadalmi beilleszkedésüket.

² EFOP 3.1.6-16-2017-0034

EGY KÜLÖNLEGES HIVATÁS HÉTKÖZNAPJAI

Egy napom utazó gyógypedagógusként

Szerző: **Tőke Viktória** tanulásban akadályozottak – szurdopedagógia szakos gyógypedagógus

Arany János EGYMI Székesfehérvár

A gyógypedagógusi hivatás meghatározó szerep az életemben, de korántsem az egyetlen: anya, feleség és háziasszony is vagyok. Mindezeket nem egyszerű összeegyeztetni az egész nap úton levő, fejlesztési helyekre cikázó szakemberrel.

A hetem előkészítése vasárnap kezdődik, installálom a logisztikust, a szakácsot, a sofőrt, az anyát, az ügyintézőt, az adminisztrátort és a pedagógust. Vasárnap esti meseolvasás után tudok leülni, átgondolni az előttem álló napokat: hova megyek, kivel hol tartok, mit szeretnék, mivel, hogyan fejleszteni. Mi a téma, melyik évszakban vagyunk, esetleg lesz valami jeles nap, vagy iskolában tananyag, amihez igazítva össze tudom állítani egyénre szabott, differenciált fejlesztéseimet.

Munkám szépsége és egyben a legnehezebb része, hogy kis óvodástól egészen gimnazista kamaszig minden korosztályból van tanítványom. Az órarend változatossága miatt általában az a 15 perc van az átállásra, amíg megérkezem a következő óvodába, általános- vagy középiskolába. Autóm csomagtere híven tükrözi az intézményi és életkori „diverzitást”. Amíg az óvodától az alsó tagozaton át, beékelve egy felsős diákot megérkezem a gimnáziumba, a fejlesztő eszközök, feladatok sokaságát kell biztosítanom. Iskolánk alapítványa jóvoltából használatra kapott táblagéptől kezdve a ceruzán, ollón, radíron és ragasztón át a matricáig, ami mind elengedhetetlen a mindennapokban. Összehangolt logisztika

szükséges mindehhez, mert ha az autóban marad a matricás doboz, a kisiskolás észreveszi, és számon kéri rajtam a tartozást. Sokféleképpen, pakoltam, dobozoltam, csoportosítottam az autóban, de tökéletes rendszer nincs.

Viszont van macskamintás vászontáska – kedves kolléganőm jóvoltából – többféle, már nem is számolom. Funkciójuk szerint ovis táska, iskolás táska, adminisztrációs táska, uzsonnás táska, már csak az kell, hogy az intézményhez érkeve a megfelelőt kapjam fel.

Ha minden aznapi eszköz, játék benn van az autóban, akkor a reggeli dugón való átverekedés az első feladat. Reggel fél 8, saját gyerekek már az iskolában, jöhet a gyors számvetés: mi az aznapi útvonal. Előfordult, hogy lelkesen útba vettem az első ovimat, de félúton bevillant, rossz helyen járok, aznap egy másik ovi volt a kezdőpont. „Újratervezés”, kerülő, majd az öröm, hogy még időben megérkezem az óvodába.

Újabb öröm, ha van alkalmam anyukákkal találkozni, így a személyes kapcsolattartásra is sort keríteni, hiszen nem csak a pedagógussal dolgozunk közösen a gyermek fejlődéséért, a szülő is aktív részese a

folyamatnak. A rehabilitációs foglalkozás után mindig van, és kell is legyen idő arra, hogy pár szót váltsak az óvónővel, pedagógusokkal. Elengedhetetlen a közös munka, a közös irányvonal, velük tudom érdemben megbeszélni észrevételeimet, illetve fejlesztő munkámban ők a támaszaim, ők azok, akik a nap legnagyobb részét a gyermekkel töltik.

Gyors eszmecsere, és irány a következő állomás, magam átprogramozása, hogy egy gimnáziumba megyek. Itt az integrációt segítő koordinátorhoz tartok, akivel megbeszéljük, hogy a hallássérült tanítványunk számára szükség lenne szakvélemény kiegészítésre. Egyeztetünk ennek mi a módja, én hogy látom, a szülőknek mi a kérése.

Megbeszéljük ennek mi a menete, egyeztetjük az álláspontokat, és megy minden a maga útján, ahogy én is továbbindulok a következő rehabilitáció helyszínére. Itt már a nyelvi fejlesztésen túl a tanulás tanulása, a helyes tanulási technikák alkalmazásával az önálló, hatékony tanulás segítése is feladatomban.

Ahogy csengettek, robogok tovább, újra egy óvodába érkezem, visszaváltok Viki nénihez, és az óvodavezető irodájába betelepelve előpakolom tárházamat, előkészülök a közös játékokra. Itt térnek ki arra, hogy egy intézménybe sok szakember eljut, ezért nehéz feladat összehangolni ennyi pedagógus beosztását, előfordulnak teremütközések.

Hallássérülteket fejlesztő, szakszóval szurdopedagógusként nagy hangsúlyt fektetek arra, hogy zajmentes, nyugodt fejlesztési környezetet biztosítsak a gyermek életkorának megfelelő asztallal, székekkel, megfelelő nagyságú térrel. Ezt nem minden esetben egyszerű összehozni, ha szükséges többször kell órarendet módosítani.

Az óvoda különleges fejlesztési terület, ahol látszólag csak együtt játszunk, rajzolunk, beszélgetünk. Ennek szakszerű, a mindennapos fejlődést, fejlesztést elősegítő megvalósítása talán legnehezebb feladatomban. Itt kell a legokosabbnak, legkreatívabbnak lenni, egy varázsló tárházával, sok apró trüffel, hogy a gyermek úgy érezze, csupa játék, móka a foglalkozás. Valójában tanulás, fejlesztés, fejlődés zajlik, mindig játékosan, az aktuális állapotot, hangulatot, de a fejlesztés célját, irányát is figyelembe véve. Ezért van az, hogy a gyógypedagógus örül a közeli parkolóhelynek, a vállra akasztható táskáknak, melyekből néha több is kell egy foglalkozáshoz.

Két óvodai fejlesztő foglalkozás után újra iskola következik: egy felsős nagyfiú vár, szó szerint és lelki értelemben is, hiszen jó megérteni, teljesíteni, sikeresnek lenni, megértést, személyes törődést kapni, megosztani örömet, bánatot, sikert és problémákat. Jó olyan helyre menni, ahol

nemcsak a gyermek, de a portás bácsi is mosolyogva fogad, nevemen szólítva köszönt, és a kulcsot nyújtva mindig van egy kedves szava. Lepakolok, megbeszéljük a gyermekkel az elmúlt hét történéseit. Ez fontos, mert a felsős tanulók már maguk is hiteles hírforrások saját iskolai előmenetelükkel kapcsolatban. Mindezek mellett ott a szülő, az iskola gyógypedagógusa, az osztályfőnök, ha szükséges a betanító pedagógusok, nehezen szervezhető, de nélkülözhetetlen team munkaként, a gyermek érdekében.

A tanulóval folytatott rövid beszélgetés után nyelvi fejlesztés, szövegértő gyakorlatok szókincsfejlesztés következik, amit az együtt eltöltött négy évvel a hátunk mögött már rutinosan végzünk.

Csengetés előtt kicsivel búcsúzunk, kulcsot átadjuk az utánunk következő logopédusnak és már úton is vagyok a város másik vége felé. Itt azért a 15 perc menetidő forgalomtól függően nem mindig elég, de igyekszem, hiszen ez a kis tanítványom sem szereti a késést. Itt már tudom, hogy a fejlesztés után, a szülővel történt előző napi telefonos konzultáció nyomán szükségessé vált, hogy az osztályfőnök segítségével megkeressük a gyermek egyik szaktanárát. Utazó gyógypedagógusi munkánk egyik legnehezebb területe ez. A gyermek segítőként fontos feladatom, hogy az ő érdekeit képviseljem úgy, hogy közben pedagógusainak is a megfelelő segítséget nyújtsam. A mai magyar pedagógiában még

mindig nehéz, de sarkalatos kérdés a differenciálás, az egyéni bánásmód olyan szintű beépítése a pedagógiai gyakorlatba, ami nem túlzó és mégis segítő. Elmondhatom, hogy azok a pedagógusok, akikkel az évek során együtt dolgoztam, mind nyitottak voltak az újításra, új információk befogadására, de a differenciálás kérdésköre sok esetben mégis kényes területként jelenik meg.

Ezek a szakmai megbeszélések, érdekérvényesítések, akár véleményütközések minden esetben építőek, hasznosak, amit vállalni kell az esetleges kellemetlenség ellenére is.

Ezután következik még maga az óra, ami egy kamasz esetében, akivel már hatodik éve koptatjuk közösen a padot, már feladja a leckét nekem is. Motiválni, érdeklődését felkelteni és mindig valami újat és érdekeset vinni, nem kis feladat, de a közös múlt, és egymás elfogadása, mondhatom tisztelete most is segít, kisebb alkudozásokkal, a változatosság biztosításával a tervezett feladatok megvalósulnak.

Ez volt 6. órám és az 5. helyszínem, de egy iskolában még várnak rám. Szerencsére közeli a helyszín, így gyorsan behozom lemaradásomat. Délután két óra, a gyermek is, én is már fáradtan kezdjük a foglalkozást.. Menne az udvarra is, mert igen, a mozgás és a levegő kell, közben nemsokára kezdődik a fociedzés. A logisztika azért mindig győz, és aznap az utolsó órát is sikerült levezényelni, sőt még az osztályfőnökkel is tudtunk pár szót váltani, igaz futtában.

Mondanám, hogy ezek után jön a jól megérdemelt ebéd és pihenés, de még nincs vége a napnak. A gyógypedagógus elköszön, jön a háziasszony, aki gyorsan mérlegel, melyik bolt és hogy esik éppen útba a posta

felé. Bevásárlás, ügyintézés, és ha szükséges még a saját iskolám is útba esik egy-egy aláírás erejéig, és máris délután fél négy, és én újra a gyermekeim iskolája előtt ülök. A sofőr várakozik, jobb esetben beugrik egy kávé meginni az édesapjához.

A munkanapnak vége, fél óra szusszanás, és kezdődik otthon a második műszak, és persze az esti adminisztráció és készülés a következő napra. Mert holnap is van nap, nem is rövid és nem is egyszerű, de a sok mosolyért, kedves szórét, apró és nagyobb sikerekért lelkesen jövünk és megyünk a hét

minden napján, minden intézménybe a kisebb-nagyobb hallássérüléssel, ebből következő tanulási problémával küzdő, de a közös munkába örömmel részt vevő, sajátos nevelési igényű gyermekekhez.

FEJLESZTŐ FELADATOK DIGITALIZÁLT LINKGYŰJTEMÉNYE

Szerző: Bódi Istvánné tanulásban akadályozottak szakos gyógypedagógus

Arany János EGYMI Székesfehérvár

Az eltelt évek során folyamatosan változtak a rehabilitációs foglalkozások feltételei, melyek közül néhány körülmény jelentősen befolyásolja munkánk eredményességét:

1. Érzékelhetően nő a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók köre
2. A különböző jogszabályi változások és a csökkenő szakemberállomány növekvő csoportlétszámokat eredményeztek
3. A XXI. századi digitális világban egyre nehezebb a gyermekek, tanulók figyelmét megragadni, adott tevékenység idejére tartósan lekötni

A kisebb-nagyobb aktivitásszabályozási problémával, különböző nehézségi fokú figyelemzavarral és egyéb összetettebb tanulási zavarral küzdő gyermekek, tanulók növekvő létszámú csoportos fejlesztése

folyamatosan kihívás elé állít bennünket. Eredményességünk érdekében fontos, hogy a foglalkozásokon használt fejlesztő eszközök, saját készítésű játékok, tematizált, csoportra és egyénre szabott feladatlapok, feladatkártyák stb. körét egyre változatosabbá, érdekesebbé tegyük. Célunk az is, hogy a különböző digitális eszközökön elérhető feladatokat, online programokat alkalmazva motivációjukat, együttműködésüket megnyerjük, így fejlesztésük hatékonyabbá váljon. Ezeket a célokat szem előtt tartva fejlesztő feladatok digitalizált linkgyűjteményének létrehozását vállaltuk. A tovább bővíthető összeállítás használata során olyan weboldalakra jutunk el, amelyek segítséget nyújtanak a gyógypedagógiai rehabilitáció, rehabilitáció és az integráló oktatási-nevelési tevékenységünk mindennapjai során.

Az internetes oldalak többségében nyilvánosak. Ha felhasználói regisztráció vagy hírlevélre feliratkozás szükséges, az a linkhez kapcsolódóan rögzített. Az idegen nyelvű honlapok esetén nyelvismeret hiányában ajánlott a Google-fordító programot használni.

A portálok elsődleges besorolása korosztályi (óvoda, alsó tagozat, felső tagozat), azon belül a célzott területeket találhatjuk. A linkek alatt ismertetőket láthatunk a fejlesztéshez felhasználható anyagok típusáról (segédanyag, online játék, feladatlap, gyakorlatok, elkészíthető játékok, stb). A gyűjteményben található olyan weboldalak, amelyeknek fejlesztésre irányuló tartalma komplex, nem lehet besorolni a nagyobb csoportokba, így közvetlenül az adott populáció főcíme alatt érhető el.

Közel 11 éve dolgozom utazó gyógypedagógusként többségi óvodákban és általános iskolában. Csoportos fejlesztő munkámat jelentősen hatékonyabbá teszik, segítik azok az érdekes, figyelemfelkeltő, elkészíthető eszközök, tevékenységötletek, feladatlapok, s nem utolsósorban azok az online felületek, letölthető programok, amelyek szerepelnek a linkgyűjteményben. A kiadvány a „Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért” (EFOP 3.1.6-16-2017-0034) támogatásával valósult meg.

A linkgyűjtemény felépítése

ÓVODAI FEJLESZTÉS	ISKOLAI FEJLESZTÉS		AFFEKTÍV TERÜLET
• mozgás • kognitív képességek • nyelvi képességek	<i>alsó tagozat</i>	<i>felső tagozat</i>	• társas készségek • ön- és társismeret • szociális készségek • frusztráció tűrés • empátia
	• mozgás • kognitív képességek • nyelvi képességek	• kognitív képességek • nyelvi képességek	

A fejlesztéshez felhasználható anyagok típusa szerint

- segédanyag
- online játék
- feladatlap

A linkgyűjtemény letölthető: www.aranyegymi.hu EFOP-3.1.6-16-2017-0034

AZ ÉLMÉNY ÖSSZEKÖT ÉS SZÁRNYAKAT AD!

Egy pályázattal kapcsolatosan eltöltött közös foglalkozássorozat nemcsak a gyerekeket, hanem a közreműködő szakembereket is összekovácsolta.

Három különböző szakterületen dolgozó, de a programsorozatot közösen megvalósító pedagógusa összefoglalója olvasható a következő lapokon.

*Szerző: **Máthé-Tóth Magdolna** konduktor-tanító, speciális pedagógia szakos tanár és szakpedagógus, fejlesztőpedagógus, Hétvezér Általános Iskola, Székesfehérvár*

Írásomat jelen folyóirat 2017. november 13-i lapszámban megjelent „Megváltozott igények és a konduktorok kompetencia területek összehangolása” című írásomból egy rövid részlettel szeretném kezdeni. Hogyan is jutottam el oda, nemcsak gondolatban, hanem tettekben is, hogy merészen egy országosan meghirdetett pályázatba kapcsolódjak be programommal.

„Családi okok miatt 2012-ben – tizenöt év után – el kellett búcsúznom a Semmelweis Egyetem Pető András Karától -, régi nevén Pető Intézettől. Nagyon nehéz volt meghozni a döntést. Véget ért valami számomra nagyon fontos, de tudtam: kezdetét veszi valami új, ahol eddigi tapasztalataimat, konduktori szemléletemet, hitvallásomat megmutatva dolgozhatok. Bízom abban, „valahol”, mint konduktor, munkám során aktív részese lehetek nemcsak egy integráló, hanem egy inkluzív iskola megteremtésében is.” Petős munkám során számtalanszor tapasztaltam egy-egy kirándulás, meghívásos esemény során, hogy az ép gyerekek nem tudnak kapcsolatot teremteni a fogyatékossgal élő gyerekekkel. Egy-egy érzékeny gyermek, pedagógus ugyan igyekezett őszinte odafordulással a közös eseményeken részt venni, de mélységeiben nem alakult ki sem ismeret, sem kapcsolat. S főleg azért, mert ezek az alkalmak csak „alkalomszerűek” voltak. Nem

volt rendszeresség, nem volt lehetőség és idő az elmélyülésre, a kapcsolat tartására.

Hét évvel ezelőtt kezdtem meg munkámat a székesfehérvári Hétvezér Általános Iskolában. S azóta ezt a „hiányt” sajnos újra és újra megtapasztaltam.

Az elmúlt években kerestem azt a lehetőséget, az utat, mely engem is aktív cselekvésre ösztönöz. S azt is eldöntöttem, ha megtalálom „utamat”, azt csak is autizmussal élő gyerekek és iskolánk gyerekei között fogom létrehozni.

S miért az autizmussal élő gyermekek megismertetését tartom, tartottam fontosnak? Mert ép társaik velük kapcsolatban nehéz helyzetben vannak. Semmilyen látható eszköz (tolószék vagy bot...) nem segíti felismerésüket, megismerésüket.

Csak az a tétova bizonytalan érzés, hogy valami „más”.

Kedves közeledésükre nem kapnak reakciót, vagy éppen furcsa elutasítást tapasztalnak. Autizmussal élő társaik csak ismételtnek valamit, vagy valamihez ragaszkodnak, ami „érthetetlen” számunkra. Mindezekért a megfoghatatlan, számunkra sokszor nehezen értelmezhető dolgokért akartam jobban megismertetni

tanulóinkat az autizmussal élő társaik „sajátos világával”.

Tavaly év elején bukkantam rá a Salva Vita alapítvány „Adj Egy Ötöst!” elnevezésű pályázatára. „A pályázat célja, hogy a felnövekvő generáció személyes találkozásokon és élményeken keresztül ismerkedjen meg a fogyatékosággal élő emberekkel.”

A pályázat egy alkalom – egy program megtervezését adta feladatul, melyet egy pályamű elkészítésével kellett dokumentálnunk. A budapesti felkészítő nap után már összeállt a fejemben az a folyamat, amit már akkor tudtam, hogy nem egy alkalom lesz, hanem egy hosszabb programsorozatot szeretnék megvalósítani.

Az iskolámban értékes kiskamaszok által alkotott osztályt szólítottam meg a pályázathoz, akik „éppen” a serdülőkre jellemző problémák sokaságával küzdöttek. Osztályfőnökük, Tóth

Viktória az első mondatomnál már szemével jelezte, hogy nekünk együtt kell dolgoznunk. A programok sorát együtt gondolkodásával és ötleteivel nagyon sokat segített.

Tanulóinkat az autizmussal élők sajátosságaival következetesen, kis elemekre bontva ismertettük meg. Kis filmekben, játékokon keresztül mutattuk be sajátosságaikat, nehézségeiket, értékeiket. Folyamatábrákat, napirendeket értelmeztünk. Megbeszéltük, miért is fontos például a vizuális segítség az autizmussal élő kis társaiknak a körülöttük lévő események értelmezéséhez.

A pályázati program megvalósításának helyszínéül a sukorói Vadmadárkórházat választottam. Egy olyan lecsendesedett helyszínt kerestem, ahol tanulóink és az Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (Arany János EGYMI) autizmussal élő kis tanulói tartalmas programon vehetnek részt, s a madarak mintegy közvetítő csatornaként segíthetik a közös játékot.

E napot megelőzően fontosnak tartottam, hogy a két csoport találkozzon iskolámban egymással. Ismerkedésükkel célom volt, hogy a sukorói programot előkészítsem.

A tervezett októberi naphoz a Székesfehérvári Tankerülettől is segítséget kértem és kaptam autóbusz biztosításával - a pozitív hozzáállásukat örömmel fogadtam.

A megtervezett programnapunk a Vadmadárkórházban úgy sikerült, ahogyan azt megálmodtuk. Talán még annál is jobban... Természetesen a médiának is jeleztem programunkat. A Magyar Televízió élő közvetítésben adott híryananyagot, a nyolcezer.hu internetes portál pedig szakmailag is kiváló anyagot készített napunkról.

Összesen hat csoportot alkotva minden autizmussal élő gyermekhez 3-4 hétvezéres diák tartozott, így kellett megoldaniuk madarakkal kapcsolatos feladatokat **Dr. Berkényi Tamás állatorvos** közreműködő segítségével. A programban szereplő „érzékenyítésen” túlmenően a vadmadarakat érintő élővilág

részleteibe, kulisszatitkaiba is betekintést kaphattak a gyerekek.

Számunkra a legfontosabb tapasztalat az volt, hogy diákjaink már bátrabban, közlékenyebben fordultak kis autista társukhoz. Már tudták, hogy ki fogadja el segítségüket, ki nem szereti, ha megérintik őt. S néhányuk már tudta, hogyan lehet segíteni a körülöttük lévő világban eligazodni.

Tudom, tudjuk, hogy a bátrabb, befogadóbb gyerekek jutottak el az okosan segítő, vezető szintre. De érezzük, hogy a kevésbé befogadóbb gyerekek látásmódját is sikerült megváltoztatni, módosítani hozzáállásukat a „képes vagyok odafigyelni” attitűd felé.

S programsorozatunk nem ért véget az alapítványi programmal. Februárban újra találkoztak a gyerekek az Arany János EGYMI Ligetsori Telephelyén. Táncoltunk, mókáztunk, beszélgettünk együtt. Mi pedig a Hétvezér Iskolában hamarosan ismét várjuk őket egy játékra....

Munkánkat tovább folytatjuk. S bízom abban, hogy a későbbiekben többen fognak csatlakozni kezdeményezésemhez, hogy tanulóink, a tanítási folyamatunk eredményeként később egy sokszínű társadalom nyitott - nemcsak elfogadó, hanem befogadó, felelősen gondolkodó és felkészült tagjai legyenek a fogyatékossgal élő társaikkal kapcsolatban.

Szerző: **Rába Judit Helga** gyógypedagógus Arany János EGYM

Az „A” csoport találkozása az Adj egy ötöst! programmal és a Hétvezér Általános Iskolával úgy érzem, mérföldkő volt az életünkben. Iskolánk az érintettség és a pedagógiai feladatok során is számtalan kezdeményezésen van túl többségi intézményekkel, melyekben legfontosabb szerep az inklúzióé és az integrációé volt. Gyermekaink elfogadása, befogadása lassú folyamat, melyben a kezdő lépés mindig a miénk volt. A program lehetőséget adott a többségi intézményeknek arra, hogy figyelmük középpontjába a fogyatékoság kerüljön. Most minket szeretett volna megismerni egy nyitott iskola fantasztikus kis gyermekcsapata, tanáraik és vezetőik. Jó érzés volt nekünk felnőtteknek, azt az elfogadó szeretetet tapasztalni, amivel közelítettek felénk és jó volt látni, ahogy a két kis közösség lassan el kezdett ismerkedni egymással. Minden egyes ilyen találkozásunkat, mert több is volt ilyen remek programok színesítették és tették könnyedebbé, emlékezetesebbé. Most volt lehetőségünk

első alkalommal egy egész napos kirándulást megtenni többségi gyermekekkel, ahol megfigyelhettük milye könnyedén, természetesen tudnak alkalmazkodni egymáshoz, új társas helyzetekhez a mi tanulóink is. Jó lenne minél több ilyen alkalom megszervezése, melyhez a hitet és a kedvet adta vissza Máthé-Tóth Magdi a fantasztikus hétvezéres kolléga és a program megálmodói, kitalálói!

Köszönünk mindent!

Szerző: **Tóth Viktória** magyar-ének szakos tanár, osztályfőnök Hétvezér Általános Iskola, Székesfehérvár

Attól félünk, amit nem ismerünk.

Egy évvel ezelőtt Máthé-Tóth Magdolna kollégámmal elhatároztuk, hogy részt veszünk az osztályommal a hagyományos „Összetartó” futáson, ahol épek és ilyen-olyan fogyatékkal élők közös csapatokban futnak a székesfehérvári Csónakázó-tó körül. Az ötlet hallatán a gyerekek nem mutattak ellenállást, de az aggodalom kiült az arcukra. És jöttek a kérdéseik. „Mi lesz, ha...?” „Mit csináljak, ha...?” „Miért...?”

Magdi néni ráhangoló beszélgetéseinek köszönhetően az akkor 10-11 éves gyerekek pozitív élményként élték meg ezt a délutánt. A visszacsatoló beszélgetések során megfogalmazták, hogy zavarban voltak, amikor a csapattársakkal kommunikáltak, és megkönnyebbültek, hogy nem történt semmi ijesztő a délután folyamán. Miért is történt volna?

Később is többször felidéztem ezt a napot. Osztályfőnöki órán, irodalomórán, nyelvtanórán, énekórán – bárhol találtam csatlakozási pontot a fogyatékosággal,

mindig beszélgettünk egy kicsit az újabb élményeiről, ismereteikről, sejtéseikről, félelmeikről.

2019 őszén Magdi néni ötletétől vezérelve, az ő irányításával vettünk részt az Adj egy ötöst! pályázat keretében egy autista gyerekekkel közös programon. Legalábbis ez volt az eredeti terv...

Az előkészítés során eldöntöttük, hogy a „nagy nap” előtt meghívjuk vendégségbe az Arany EGYMI „A” csoportját, 6 kislíát a Hétvezér iskolába egy kakaódelutánra. Már ekkor vegyes csapatokban töltötték el az időt a gyerekek. Az osztályom izgatottan és felkészülten várta a vendégeket. Igényelték ugyanis a felkészülést: mikor mit csinálunk; hogyan előzzük meg, hogy a vendégeink zavarba legyenek; hogyan érzük el, hogy mi mindannyian jól érezzük magunkat.

A vadmadárkórházi programra még izgatottabban készülődünk, hiszen a két gyerekcsoport néhány fős vegyes csapatokba

osztva együtt utazott, ismerkedett a kórházzal és lakóival, tízórázott, feladatokat oldott meg. A nap zárásaként együtt engedünk vissza a szabadba egy meggyógyított egerészölyvet – igazán felemelő élmény volt.

A kirándulás után az élményekről beszélgetve megfogalmazták a most már 11-12 éves gyerekek, hogy az autizmussal élő gyerekek is biztosan vágnak a szabadságra, és mi tehetünk azért, hogy ők is biztonságban érezhessék magukat.

Örömmel láttam, hogy az osztályom tagjai – ki-ki vérmérséklete szerint – helytállnak, leküzdik saját félelmeiket. Volt, aki nagyon kedvesen anyáskodott egész nap a rá bízott társán. Volt, akit tekintettel biztatni kellett, hogy jól csinálja, csak így tovább.

A pályázathoz szükséges utómunkálatokban is sokan önként, lelkesen vettek részt.

Az Adj Egy Ötöst! idejű plakátpályázatán, ami a fogyatékkal élők megsegítésére hívja fel a figyelmet, 3 tanítványom is önként pályázott, egyikük közönségdíjat is nyert.

Amikor az autizmussal élő gyerekcsoport hívására vendégségbe indultunk az ő iskolájukba, már nem kaptam ilyen kérdéseket: „Hogyan...?” „Mi lesz, ha...?” „Miért...?”

Valami megváltozott. Ezek a gyerekek tapasztaltabbak, bátrabbak, pozitív élményekkel gazdagabbak lettek.

*Biztatok mindenkit arra,
hogy kövesse példánkat!*

AZ INTEGRÁCIÓ NAPJA – 2019

A program a „*Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért*” (EFOP 3.1.6-16-2017-0034) támogatásával valósult meg.

KÉPES BESZÁMOLÓ

Az integráció jegyében tervezett és megvalósított egész napos rendezvény több helyszínen, többféle programmal kívánta segíteni a sajátos nevelési igényű gyermekek megismerését, elfogadását, befogadását.

Integrált Játékos Sportversenyünk vegyes csapatait a többségi ép és sérült, valamint a szegregált intézményünk tanulóiból alakítottuk ki. A rendezvényt látványos dzsúdó bemutató nyitotta meg, szintén az együttnevelés, együttsportholás jegyében.

Ezt követte a Dávid Kornél Kosárlabda Akadémia növendékeivel és edzőivel közös kosarazás. A játékos sorversenyek az örömteli együttlét, szurkolás, vidám mozgás élményét nyújtották a résztvevőknek. A versenyt lezáró eredményhirdetés során minden tanulót - nyertesként - aranyéremmel, oklevéllel jutalmaztuk a sportos helytállásért, az egymást biztató, segítő játékos feladatmegoldásokért.

Az *Integrált Kulturális Fesztivál* a sportversennyel párhuzamosan zajlott. Az Arany János EGYMI Ezredéves Tagintézménye értelmileg akadályozott tanulóinak és pedagógusainak közös „Leples tánc” produkciója nyitotta meg a többféle művészeti ágban bemutatkozó ép, sérült, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók, csoportok kulturális bemutatóját. A fellépők versmondás, népdaléneklés, klasszikus kórusművek bemutatása, hangszeres előadás, sváb tánc, mesemondás, gyermek színjátás kategóriákban adták elő produkciójukat, gyönyörködtették a nagyszámú nézőközönséget.

Szakmai programjaink során *nyílt, bemutató órákat* láthattak az érdeklődő pedagógusok az integráló intézményekben. Pedagógusok, gyógypedagógusok, asszisztensek, szülők a utazó ellátás rehabilitációs foglalkozásain az óvodától a felső tagozatig, minden sérülési területen betekintést nyerhettek a fejlesztési folyamatba, speciális gyógypedagógiai módszertanba, eszközhasználatba.

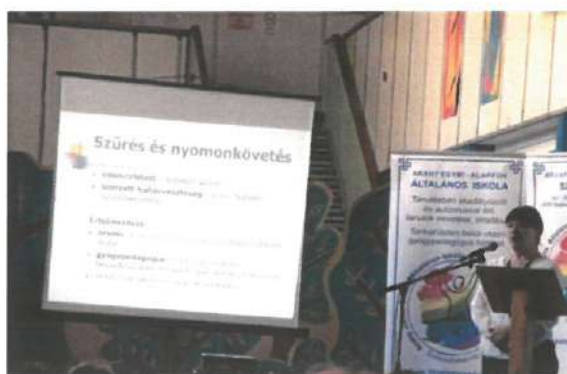

Ahány ember, annyiféle csodálatos világ címmel tárgy- és képkalkotó pályázatot hirdettünk, melyre szép számmal érkeztek a másság megértését, elfogadását bemutató alkotások. A független szakmai zsűri a legszebb munkákat egységesen oklevéllel jutalmazta, nem téve különbséget a helyezettek között. Minden beérkezett pályamunka részt vett a rendezvény alatt megtekinthető kiállításon

Az érdeklődő szakemberek, szülők, gyógypedagógusok számára rendezett *Integráció a gyakorlatban* című szakmai programunk az integráció kérdésköréről nyújtott széleskörű tájékozási lehetőséget elismert szakemberek gyakorlat orientált előadásain.

Az integráció napjára megjelentetett *Integrációs kisokos* kiadványunk összeállításának célja az együttnevelés szerteágazó jogi hátterének együttnevelés szempontjából fontos kérdéseiben való eligazodás segítése. A segédanyagot minden résztvevő intézmény számára biztosítottuk.

**„A gyerekek olyanok, mint a pillangók a szélben:
egyesek magasabbra szállnak, mint mások,
de mindegyikük a legjobb tudása szerint repül,
miért hasonlítanánk hát össze őket?
Mindegyik más. Mindegyik különleges.**

Mindegyik gyönyörű!”

